

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Karolíny Strnadové **Překlady české literatury v Mexiku s přihlédnutím k českým překladům mexické literatury**

Rigorózní práce vznikla upravením a rozšířením stejnojmenné diplomové práce, kterou Strnadová obhájila na výbornou v září 2020. K diplomové práci jsem vypracovala podrobný oponentský posudek (31. 8. 2020), v němž jsem navrhla některá doplnění a upřesnění.

V tomto posudku nebudu znovu popisovat obsah a strukturu práce, které zůstaly víceméně beze změny a shrnuji je ve výše uvedeném posudku, a všimnu si zejména kapitol či pasáží, které byly výrazněji upraveny.

Úvodní kapitola „Sociokulturní polysystém v Mexiku“ je oproti diplomové práci přesněji zacílena, oproštěna od některých zbytečných informací (např. o dějinách hospodářských vztahů) a rozšířena o řadu nových pasáží. Strnadová doplnila mexické autory spojené s Prahou o Carlose Fuentes, jehož tři návštěvy Prahy pojednala zajímavě a kompletně včetně děl s Prahou spojených nebo zde představených; také doplnila odraz české kultury v díle Sergia Pitola, jenž v 80. letech působil v Praze jako velvyslanec. Možná se toto úvodní připomenutí Pitolova působení v Praze a jeho rozbory české kultury v díle *Umění fugy* mohlo ještě propojit se stěžejní čtvrtou kapitolou práce, kde se analyzují jednotlivé překlady české literatury v Mexiku a Pitol je zde uveden jakožto autor úvodu k mexickému vydání Haškova Švejka. Strnadová lituje (str. 74), že v tomto mexickém vydání, které přejalo kubánský překlad, chybí Ladovy ilustrace; domnívám se, že není vyloučené, že byl proti nim právě autor prologu a redaktor překladu Pitol, jehož interpretace Švejka, jak ji předstírá v *Umění fugy*, se od bodrého dobráka z Ladových ilustrací velmi liší. Dále je v první kapitole oproti diplomové práci rozšířena analýza mexického knižního trhu o vývoj a fungování mexických nakladatelství, velmi precizně jsou zmapovány rozdíly mezi mexickými a českými čtenářskými zvyklostmi, v množství vydávaných původních a překladových titulů, ve významu překladů pro domácí kulturu. Kapitola podává ucelený obraz a přináší mnohá cenná fakta o Mexiku, u nás neznámá.

Druhá kapitola „Translatologická východiska“ je velice erudovaně a podrobně zpracovaná, Strnadová shrnuje celou řadu zahraničních teoretiků (Even-Zohar, Gideon Toury, Pym, Lefevre, Genette apod.) i „našich“ klasiků Levého a Popoviče. K této kapitole nemám žádné připomínky, Strnadová oproti diplomové práci výrazně vylepšila především formulování a odstranila nejasnosti. Taktéž ke třetí kapitole „Metodologie“ nemám výhrady.

Stěžejní jsou v práci kapitoly čtvrtá a pátá, přinášející úplný soupis všech překladů česky psané literatury vydané v Mexiku (4. kapitola) a mexických děl vydaných do roku 2019 v Československu / České republice (5. kapitola). Hlavní korpus popisovaných překladů se příliš nezměnil, oproti diplomové práci byly doplněny některé opomenuté tituly, informace jsou lépe provázány s úvodní kapitolou i s poznatky z rozhovorů s překladateli a kromě cenného popisu děl se Strnadová pokusila též vyvodit závěry týkající se výběru překládaných děl a důvodů větší či menší frekvence překládání v jednotlivých desetiletích. Nepoměr v množství překladů (mexických děl v češtině vyšel zhruba trojnásobek než českých děl v Mexiku) vysvětluje rozdílem mezi „malým“ a „velkým“ jazykem, ale také absencí velké překladatelské osobnosti v Mexiku, která by českou literaturu soustavněji propagovala, jako tomu bylo například v Argentině; na české straně je a bylo překladatelů výrazně zaměřených na mexické autory podstatně více. Pro lepší přehlednost jsou obě kapitoly doplněny řadou grafů znázorňujících žánry překládaných děl, rozložení překladů na časové ose, četnost překladů jednoho autora apod. Ačkoli obě kapitoly považuji za obsahově vyčerpávající a velmi zajímavě a přínosně zpracované, mám k nim několik drobných připomínek. Na str. 93 v rozboru překladu Kožíkovy románové biografie Komenského, který je velmi vhodně doplněn, oproti diplomové práci, o fakta získaná v rozhovoru s překladatelkou Ludmilou Holkovou, se mluví o „přetiscích“, což je nejasný termín, který pravděpodobně použila Holková, ale česky mluvíme v této souvislosti buď o dotisku, nebo novém vydání. Ve shrnutí role českých nakladatelství ve vydávání mexické literatury na str. 105 se v poznámce uvádí, že se „nakladatelství Dilia, Odeon a Artia se ještě před uvolněním knižního trhu v roce 1989 snažila propagovat českou literaturu v zahraničí překladovými publikacemi“, ale zde by bylo vhodnější připomenout, že Dilia se specializovala na vydávání divadelních her; na téže straně se uvádí, že v 60. letech mexická díla „vydávalo především nakladatelství Dilia a v menší míře pak nakladatelství Odeon a Státní nakladatelství krásné literatury“: ve skutečnosti Dilia vydávala divadelní hry; Odeon a SNKLU (Státní nakladatelství krásné literatury a umění) je jediné nakladatelství, které bylo půlce 60. let přejmenováno ze SNKLU na Odeon. Drobnou chybou je zařazení textů Guillerma Arriagy, které vyšly bilingvně v Garamondu, do prózy – jsou to scénáře k filmům, mají tedy blíže k divadelní hře. Za větší prohřešek považuji zařazení Rulfových povídek *Llano v plamenech* mezi díla, která byla přeložena dvakrát – v tomto případě šlo o reedici stejného překladu. Ve shrnutí českých překladů občas nacházíme nejasné či nehezké formulace, třeba právě v pasáži o Rulfovi, str. 106: „Překlad Rulfova díla *El llano v plamenech* byl rozšířen v podání E. Hodouška a V. Kajdoše, kteří přispěli překladem jednoho z nejslavnějších mexických děl *Pedro Páramo*.“ Ve skutečnosti vyšlo r. 1964 *Llano*

v *plamenech* v SNKLU v překladu V. Kajdoše, stejný překlad povídek pak vyšel znovu r. 1983 v jednom svazku s Hodouškovým překladem *Pedra Párama*. Nad občasnými formulačními zaváháními, způsobenými zřejmě snahou neopakovat stále stejná slova, však v tomto závěrečném zhodnocení překladů z mexické literatury převažuje řada podnětných úvah a zajímavých citátů, jako třeba Houskové povzdech nad nedostatečným překládáním latinskoamerické eseistiky (str. 111). Snad se tu mohla při hodnocení doby po r. 1989 u nás ještě objevit zmínka o komercializaci řady nakladatelství hledajících bestsellery, což také ovlivňuje výběr titulů.

Práci doplňuje obrazová příloha s přehledem obálek českých děl vydaných v Mexiku a velmi zajímavé záznamy orálních či písemných řízených rozhovorů s překladateli české literatury, kterými si čtenář může doplnit informace, stručně shrnuté u příslušných titulů.

Celkově je práci na vysoké úrovni, teoreticky a metodologicky dobře podložená, pěkně graficky zpracovaná, s minimálním množstvím překlepů a formulačních zaváhání. Je první prací tohoto druhu, věnovanou česko-mexickým literárním a překladatelským vztahům, a v závěru navrhuje další témata, která by se v návaznosti dala zpracovat.

Práce Karolíny Strnadové splňuje požadavky kladené na rigorózní práci a doporučuji ji k obhajobě.

PhDr. Anežka Charvátová

21. 4. 2021